CZU: 343.12/.13:340.133"2024" **https://doi.org/10.59295/rpijn2025.30**

INSTITUȚIA PRESCRIPȚIEI PRIN PRISMA MODIFICĂRILOR LEGISLATIVE DIN 07 SEPTEMBRIE 2024

BRÎNZĂ Daniela,
Universitatea de Stat „Bogdan Petriceicu Hasdeu" din Cahul,
studentă anul IV, Facultatea de Drept și Administrație Publică, Specialitatea Drept
Coordonator științific: Calendari Dumitru, doctor în drept, lector universitar

SUMMARY

According to criminal law and doctrine, the legal institution of prescription removes the repressive function of criminal law and is based on the idea of the removal of criminal liability for an offence due to the passage of a certain period of time and also the extinction of the criminal legal relationship arising from the commission of that offence. Its role is to ensure the stability and security of legal relations, preventing situations where offences are punished after a long period of time, when evidence may be tampered with or disappear.

This institution is essential to the balance of the criminal justice system, ensuring that trials are disposed of within a reasonable time and that the fundamental rights of individuals are respected.

Prescription has undergone various changes over the years in an attempt to facilitate the work of law enforcement and to fulfil the aim of the criminal process, namely the achievement of justice.

***Keywords*:** criminal proceedings, limitation perios, offence, criminal liability.

Introducere.

Prescripția răspunderii penale are la bază ideea că, pentru a-și atinge scopul, acela al realizării ordinii de drept, răspunderea penală trebuie să intervină prompt, cât mai aproape de momentul săvârșirii infracțiunii, întrucât doar în acest fel pot fi realizate scopurile procesului penal și anume cel al aflării adevărului și al operativității întrucât respectarea principiilor și scopurilor sunt esențiale în înfăptuirea justiției.

Prescripția reprezintă în fapt acea clepsidră a timpului care se scurge din momentul săvârșirii infracțiunii de care organele de drept pentru a înfăptui justiția în mod echitabil și operativ ar trebui să țină cont.

Termenul de prescripție este reglementat în textul de lege al Codului Penal al Republicii Moldova, în articolul 60 prevede expres termenele de prescripție pentru diferite categorii de infracțiuni. De-a lungul timpului au existat multiple modificări în

textele de lege, iar instituția prescripției de asemenea nu a fost neglijată de legiuitor și a suferit varii modificări pe parcursul anilor. Ultimele modificări ale instituției prescripției au fost întipărite în Codul Penal al și Codul Contravențional al Republicii Moldova.

Scopul prezentului articol constă în cercetarea și analiza legislației în vigoare în vederea determinării instituției prescripției și a modificărilor survenite începând cu 7 septembrie 2024.

Metodele utilizate pentru cercetare în procesul elaborării prezentului sutdiu sunt cele mai eficiente metode de cercetare științifică precum: metoda analitică, deducția și inducția, metoda comparativă și metoda logică.

Obiectivele studiului rezidă în: analiza noilor modificări și a posibiului impact asupra jurisprudenței naționale survenite după adoptarea Legii nr. 136/2024 atât în domeniul dreptului penal cât și în cel contravențional, clarificarea și argumentarea juridică a modificărilor respective.

Discuții și rezultate.

Prin prescripția răspunderii penale se înțelege înlăturarea răspunderii penale pentru o infracțiune datorită trecerii, în anumite condiții, a unui interval de timp și deci stingerea raportului juridic penal născut din săvârșirea acelei infracțiuni. Împlinirea termenului de prescripție poate să aibă loc în orice moment al procesului penal, cu finalitatea înlăturării răspunderii penale.

Justificarea prescripției este strâns legată de însăși rațiunea represiunii penale; după trecerea unui interval de timp îndelungat aplicarea sau executarea pedepsei, chiar dacă ar da satisfacție ideii abstracte de justiție, ar fi ineficientă în raport cu realizarea scopului sancțiunilor de drept penal: prevenirea generală și specială a săvârșirii unor noi infracțiuni; în această lungă perioadă de timp reacția conștiinței sociale s-a neutralizat și eficacitatea sancțiunii și a exemplului a dispărut [1].

O altă opinie este că prescripția răspunderii penale este o cauză de înlăturare a răspunderii penale ca urmare a neexercitării în timp util de către stat, prin organele sale judiciare, a dreptului de a aplica infractorului o pedeapsă, având ca efect stingerea acestui drept și a obligației corelative a infractorului de a suporta aplicarea unei sancțiuni penale [2].

Instituția presripției prin prisma noilor modificări.

Instituția prescripției în urma modificărilor din 07 septembrie 2024 a suferit modificări atât în ramura de drept penal cât și în cea de drept contravențional. Noile

reglementări în cee ace privește intituția prescripției în dreptul penal se referă în principiu la modificarea, adăugarea altor texte de lege și completarea vechilor texte.

Conform articolului 60 al Codului penal al Republicii Moldova, „(1) Persoana se liberează de răspundere penală dacă din ziua săvârșirii infracțiunii au expirat următoarele termene: a) 2 ani de la săvârșirea unei infracțiuni ușoare;" [3].

Această reglementare a art. 60 CP RM a fost modificată, iar în textul noului articol, textul „2 ani" se substituie cu textul „3 ani". [4]

Legiuitorul a considerat necesar modificarea termenului de prescripție a liberării persoanei de răspundere penală dacă au expirat 3 ani de la săvârșirea unei infracțiuni ușoare.

Mărind acest termen de prescripție legiuitorul încearcă să mărească șansele ca persoana care a săvârșit o infracțiune ușoară totuși să fie trasă la răspundere penală, respectiv și asigurarea justiției oferind timp autorităților să întreprindă acțiunile necesare înfăptuirii justiției.

Articolul 60 din CP RM, se completează cu alineatul (1^1) cu următorul cuprins:

„(1^1) În cazul infracțiunilor prevăzute la art. 159, 160, 167, 171, 172, 206, 208^1 săvârșite asupra minorilor, termenul de prescripție începe să curgă de la data la care minorul a împlinit vârsta de 18 ani. Dacă minorul a decedat înainte de împlinirea vârstei de 18 ani, termenul de prescripție începe să curgă de la data decesului."

Această nouă reglementare se referă exclusiv la anumite categorii de infracțiuni săvârșite asupra minorilor, respectiv se instituie termenul de prescripție în privința persoanelor ce săvârșesc anumite infracțiuni asupra minorilor din momentul în care minorul a împlinit vârsta de 18 ani, are capacitate deplină de exercițiu și nu are nevoie de reprezentant legal în procesul penal.

Această modificare este un pilon important în descoperirea infracțiunilor în cadrul cărora victime sunt minorii, mai ales în cazul infracțiunilor prevăzute în art.art. 171, 172 CP RM, deoarece nenumărate cazuri din practica de specialitate arată că victimele minore ale anumitor infracțiuni suferă în tăcere din frica că nu vor fi crezute, înțelese și ajutate atât de persoanele apropiate cât și de autorități punând accent pe inocența, naivitatea și inconștiența vârstei.

Respectiv această modificare vine în aport cu principiul egalității care presupune că orice persoană este egală în fața legii indiferent de vârsta acesteia.

Persoane minore, victime ale infracțiunilor sunt extrem de afectate emoțional și

psihic iar frica este un factor predominant care împiedică victimele să colaboreze cu organele competente în astfel de cazuri.

Reieșind din această reglementare, colaborarea dintre victimă și autorități ar trebui să fie mai eficientă din motiv că persoana având deja 18 ani și calitate de parte independentă în proces, conștientizează și percepe importanța colaborării transparente și eficiente cu organele competente.

Potrivit noilor reglementări al art.60, alineatul (2) va avea următorul cuprins:

„(2) În cazul infracțiunii continue, termenul de prescripție curge de la data încetării activității infracționale sau de la data survenirii unui eveniment care împiedică această activitate. În cazul infracțiunii prelungite, termenul de prescripție curge de la data săvârșirii ultimei acțiuni sau inacțiuni.”

Reglementarea sus menționată își produce efectul asupra infracțiunilor continue și prelungite în vederea concretizării momentului scurgerii termenului de prescripție în cazul infracțiunilor respective.

În cadrul vechii reglementări alin. (2) din art. 60 CP RM prevedea că „prescripția curge din ziua săvârșirii infracțiunii și până la data rămânerii definitive a hotărârii instanței de judecată.” Prin comparație, noua reglementare prevede expres și explicit momentul și condițiile necesare survenirii termenului de prescripție în cazul infracțiunilor continue și prelungite.

De asemenea, alineatele (4) și (5) vor avea următorul cuprins:

„(4) Prescripția se întrerupe în cazul în care, până la expirarea termenelor prevăzute la alin. (1), cauza penală parvine în instanța de judecată pentru examinare în fond. Din momentul înregistrării cauzei penale în instanța de judecată începe să curgă un nou termen de prescripție.”

Această modificare se referă la situația actuală în domeniul jurisprudenței, și anume, prezența a unui număr mare de funcții vacante de judecători și existența volumului mare de cauze puse pe rol în instanțele de judecată.

Din cauza volumului considerabil de cauze parvenite și repartizate unui număr net inferior de judecători, din păcate mulți inculpați sunt liberați de răspundere penală din pricina expirării termenului de prescripție care rezultă din intervalul mare de timp între ședințele privind o anumită cauză. Acesta ar fi unul din variile motive pentru care legiuitorul a decis instituirea unui nou termen de prescripție din momentul parvenirii cauzei penale în instanța de judecată pentru examinare în fond. De asemenea rolul

instanței este crucial într-un proces penal, respectiv este nevoie și de un interval te timp mai îndelungat pentru ca aceasta să poată aprecia și lua o decizie asupra unei cauze penale.

Prevederile art. 60 alin. (5) CP RM după modificări sunt următoarele: „(5) Curgerea prescripției se suspendă dacă persoana care a săvârșit infracțiunea se sustrage de la urmărirea penală. Curgerea prescripției se suspendă și în cazul în care se solicită eliberarea acordului privind pornirea urmăririi penale sau ridicarea imunității acordate prin lege. În aceste cazuri, curgerea prescripției se reia din momentul reținerii persoanei, din momentul autodenunțării, din momentul eliberării acordului privind pornirea urmăririi penale sau din momentul ridicării imunității."

Totodată, articolul a fost completat cu alineatul (5^2) cu următorul cuprins: „(5^2) Un nou termen de prescripție începe să curgă în cazul admiterii, conform art. 465^6 din Codul de procedură penală nr. 122/2003, a cererii de reluare a examinării cauzei penale judecate în lipsa persoanei condamnate."

Aceste modificări au rolul de a asigura realizarea scopului procesului penal și anume cel de a efectua justiția.

Pentru ca acest scop să poată fi realizat este necesară întreruperea scurgerii termenului de prescripție în cazul în care persoana se se eschivează de la urmărirea penală pentru a putea ulterior relua urmărirea penală fără ca termenul de prescripție să fi fost scurs deja.

Această reglementare vine în ajutorul organelor de urmărire penală pentru ca acestea să poată totuși realiza toate acțiunile procesuale în pofida faptului că persoana care a săvârșit infracțiunea s-a sustras de la urmărirea penală pentru o anumită perioadă de timp.

De asemenea, termenul de prescripție este suspendat și în cazul ridicării imunității acordate prin lege sau în cazul în care se solicită eliberarea acordului privind pornirea urmăririi penale.

În aceste cazuri prescripția se va relua din momentul reținerii persoanei, autodenunțării sau din momentul ridicării imunității.

Aceste noi reglementări conformează cu unul din principiile esențiale ale procesului penal și anume principiul operativității care prevede că toate acțiunile dintr-un procesual penale trebui efectuate operativ și fără întârziere de către organele

competente.

În continuare vom urmări practica judiciară și rezultatele modificărilor respective asupra termenelor rezonabile de urmărire penală și judecarea cauzelor penale și dacă aceste nu vor fi prelungite, în comparație cu situația din prezent.

Legiuitorul a luat în considerație că persoanele care au imunitate acordată prin lege beneficiază de anumite privilegii și condiții speciale pentru a putea fi pornită urmărirea penală în privința acestora, respectiv procedura de ridicare a imunității și eliberarea acordului privind pornirea urmăririi penale necesită o anumită perioadă de timp iar pentru a nu tergiversa parcursul procesului penal este necesară suspendarea scurgerii termenului de prescripție.

În ceea ce privește domeniul dreptului contravențional, legiuitorul nu a ocolit această ramură de drept și a introdus de asemenea anumite modificări în privința instituției prescripției în Codul Contravențional al Republicii Moldova.

Textul de lege al articolului 30 din Codul Contravențional al Republicii Moldova [5] a fost modificat, respectiv în momentul de față acesta prevede: „(5^1) Termenul de prescripție se întrerupe în cazul în care, până la expirarea termenelor prevăzute de alin. (2) și (3), cauza contravențională se remite în instanța de judecată pentru examinare.”

Observăm în acest articol o abordare asemănătoare celei din art.60 alin.(4) CP RM.

În cazul sus menționat termenul de prescripție se va întrerupe în cazul în care cauza contravențională va fi remisă în instanța de judecată pentru examinare. Din motiv că termenul de prescripție general al răspunderii contravenționale este considerabil mai redus decât în cazul răspunderii penale, riscul ca persoana să fie liberată de răspundere penală prin prisma faptului expirării termenului de prescripție este mai mare. Din acest considerent legiuitorul a instituit această modificare pentru ca să reducă numărul inculpaților liberați de răspundere penală din cauza scurgerii termenului de prescripție și pentru înfăptuirea mai eficientă a justiției.

Alineatul (7) din art. 30 Codul contravențional RM are următorul cuprins: „(7) Curgerea termenului de prescripție se suspendă dacă persoana care a săvârșit contravenția se sustrage de la procesul contravențional. În acest caz, curgerea termenului de prescripție se reia din momentul reținerii persoanei sau din momentul autodenunțării. Curgerea termenului de prescripție se suspendă și în cazul contestării deciziei de aplicare a sancțiunii contravenționale sau a hotărârii judecătorești.”

Această modificare rezidă de asemenea din cauza nenumăratelor eschivări ale

persoanelor de la procesul contravențional, iar modificarea respectivă are scopul de a preveni posibilitatea abaterii și eschivării de la răspundere contravențională.

Concluzie

Conzluzionând asupra celor expuse supra, conchidem asupra faptului că prescripția este instituția juridică ce înlătură funcția represivă a dreptului penal, represiunea își păstrează eficacitatea doar datorită rapidității cu care ea intervine: nu mai are nici o valoare dacă intervine prea târziu. Scurgerea timpului face să înceteze alarma socială provocată de comiterea infracțiunii.

De-a lungul timpului această instituție a suferit varii modificări în vederea îmbunătățirii calității procesului penal și cintravențional pentru îndeplinirea mai eficientă a scopului acestor procese și anume înfăptuirea justiției echitabile.

Prin prisma ultimilor modificări din 07 septembrie 2024 se observă o încercare a legiuitorului de a facilita munca organelor jurisdicționale în vederea descoperirii infracțiunilor, asigurării unui proces echitabil și desigur pedepsirea persoanelor care au săvârșit infracțiuni.

BIBLIOGRAFIE:

1. SÂRBU, F. Unele aspecte ale prescripției răspunderii penale. În: Revista Naţională de Drept, nr. 3, martie, 2007.

2. NEAGA, E. Prescripţia tragerii la răspundere penală – aspecte de drept comparat, În: Revista Procuraturii Republicii Moldova, 2019, nr. 3, p. 47-51.

3. Codul penal al Republicii Moldova, nr. 985 din 18.04.2002. Republicat în: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 72-74/195 din 14.04.2009.

4. Legea pentru modificarea unor acte normative (modificarea Codului penal și a Codului contravențional), nr. 136 din 06.06.2024. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 245-246/ din 07.06.2024.

5. Codul contravențional al Republicii Moldova, nr. 218 din 24.10.2008. Republicat în: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 78-84/100 din 17.03.2017.